

**ÎPS prof. univ. dr. Casian Crăciun,
Arhiepiscopul Dunării de Jos**

**PĂRINTELE PAISIE,
LUMINĂTOR PE CALEA POCĂINȚEI
ȘI DASCĂL AL SFINȚENIEI**

1. Călăuzitori și îndrumători duhovnicești

De multe ori căutăm persoane în măsură să ne povățuiască, să ne îndrume, să ne asculte durerile sufletești, să ne apere de primejdii și încercări mai mari decât le putem singuri domina și, mai ales, dorim a afla oameni exemplari, experimentați și sfinți, pe care să-i ascultăm nu doar câteva clipe, ci pentru tot restul vieții. Așadar, căutăm modele! Nu este deloc ușor să discernem, să separăm planurile interioare ale dorințelor noastre, când căutăm modele. Opțiunile noastre sunt diferite și când căutăm modele de urmat, dar și modelele pe care le așteptăm nu ne ies deodată în „calea” dorințelor noastre profunde, interioare. Puțini sunt cei care, în timpul nostru, în societatea noastră globalizată, secularizată și prea orizontală, prea atașată doar de viața de aici, se preocupă sincer și profund de identificarea modelelor vieții veșnice, dumnezeiești, duhovnicești, mântuitoare. Aceasta și din cauza lipsei de perspectivă duhovnicească și sfântă, cât și lipsei de credincioșie față de chemarea noastră creștinească, atât în familie, cât și în lumea materială și prea narcisistă, prea înțepenită în mirajul vieții îmbelșugate doar material și somatic. Și mai puțini căutăm în modele modul de viețuire autentică și calea de urmat în situații concrete, mulțumindu-ne prea adesea cu simple convorbiri, cu întrebări mai mult declanșate din porniri intelectuale cognitive și mai puțin din convingeri și din inimă, din nevoia de schimbare radicală și profundă a vieții. De aceea și persoanele

desăvârșite sunt rare și discrete, vorbesc mai ales prin tăcere¹ și ajută prin nevoiță, prin rugăciuni și prin sfințenie.

2. Modelele autentice discrete și ascunse de ochii lumii

Sfinții Părinți, învățătorii și dascălii vieții creștine autentice răspund în Biserică, prin lucrarea lor, la această necesară investigație și căutare a omului sincer și onest, tocmai pentru că parcurg calea către Domnul, până la fericita întâlnire cu El, rămânând cu El, trăiesc prin El, respiră prin El, comunică cu El și cu noi prin toată bogăția bunătății și iubirii Sale, întrucât viața lor este viața Lui, trăirea lor este trăirea Lui, nu doar din perspectiva timpului conjunctural, ci din cea veșnică. Prin aceasta se remarcă un creștin ortodox autentic față de un om informat în cele ale credinței, fie ea cea ortodoxă. Ortodoxul nu rămâne la nivelul informației teologice, liturgice, misionare ori social-culturale, ci pătrunde în miezul problemei, se dedică cu trup și suflet pentru lucrarea crezului ceresc, pe care îl face propriul crez și acceptă să fie denumit „credincios“ nu după vorbe, ci după fapte: „*Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca văzând ei faptele voastre cele bune, să-L preamărească pe Tatăl vostru cel din ceruri*“ (Matei 6, 16).

În același timp, Sfinții Părinți, sfinții și marii asceți autentici, ca și marii îndrumători de suflete, duhovnicii, nu știu personal, cât sunt în viață, că sunt buni, drepecți, curați ori desăvârșiți², căci în acea clipă ar decădea din starea de har și ar rămâne singuri și izolați în egoism atotsuficient și distructiv.

1. Columba Stewart, *Cassian Monahul, Învățătura ascetico-mistică*, Ed. Deisis, Sibiu, 2000, p. 31: „Lucrul cel mai uimitor în opera lui Cassian sunt tăcerile sale“ afirmă Cap-puyns în opera sa „Cassien“. Aici înțelegem mult mai profund mesajul ascuns al lecturii convorbirilor celebre ale Sfântului Ioan Casian cu Părinții Pustiei (vezi vol. Sfântul Ioan Casian, *Convorbiri duhovnicești*, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 2004). El spune mai multe prin tainica și introspectiva analiză a sufletului care se deschide lui Dumnezeu și mai puține cuvinte despre trăiri, care nu se cuprind niciodată în cuvinte. Iată un exemplu: „Nu încetez a fi ceea ce nu trebuie să fiu!“ Simplu! Adevărat! Autentic!, în *vol. cit.*, p.162.

2. În susținerea acestui adevăr, vezi excepționala analiză teologică, duhovnicească, mistică în sensul cel mai curat al adevărului la Mitropolit dr. Antonie Plămădeală, *Tradiție și libertate în spiritualitatea ortodoxă*, Ed. Pronostic S.R.L., București, 1995.

Autorul, el însuși monah încercat, atât în nevoița de ucenic al marilor duhovnici, Părintele Paisie de la Sihla, Părintele Cleopa de la Sihăstria, Daniil (Sandu Tudor) și Părintele

Lumina lăuntrică se percepe mai ales de către cei din fața ei, și nu de către cei ce o posedă! Sfințenia nu are nimic ostentativ în viața și în manifestările sfântului. Ea este percepută în starea de dăruire către alții. Ea este un dar dobândit prin harul lui Dumnezeu și prin multa nevoiță a sfântului, manifestându-se în relația duhovnicească cu cei ce o caută: „Căutați pacea și sfințenia, fără de care nimeni nu va putea vedea pe Domnul“ (Evrei 12, 14)!

În convorbirea dintre Sfântul Serafim de Sarov și Motovilov, acesta din urmă observă lumina din privirea celui dintâi, iar când îi arată aceasta, replica nu întârzie să apară. Sfântul Serafim îi spune: „Și tu ai această lumină!“. „Lumină din lumină!“, care se propagă sacru, de la cel ce o are, către cel doritor de ea! Ar fi de neconceput pentru un trăitor autentic manifestarea trăirii sale în public sau în particular, ca un simplu gest teatral, manifest ori publicitar.

Publicitatea cu sfinții și cu sfințenia conduce, mai curând, la îndepărtarea de sfinți și de sfințenie!

3. Discreția duhovnicească

Această sentință, aidoma celor ale sfinților nevoitori ai Patericului, ai pustiei, ne este împărtășită de unul dintre călugării români cei mai discreți, mai ascunși de ochii curioșilor și de cei ai dorinței de legitimare în ceea ce nu sunt și ar părea că sunt; este una dintre cele patru³ sentințe duhovnicești,

Arsenie, dar și în asceza monahului cultivat, care unește studiul și erudiția cu lucrarea misionară practică în Biserică, încearcă și reușește a prezenta o sinteză unică asupra raportului dintre tradiția specifică vieții monastice în Ortodoxie și flexibilitatea sau dinamismul acesteia, într-o neîncetată creștere în timp și prin vremea celor ce se nevoiesc și acceptă calea cea strâmtă pe o „autostradă“ a tuturor posibilităților și ofertelor lumii secularizate.

Despre oamenii sfinți, pe care i-a cunoscut din vistieria Bisericii, dar și din experiența contemporanilor, afirmă că ei n-au știut și, mai ales, n-au acceptat să fie cinstiți, în viață, ca sfinți. De exemplu, Părintele Paisie de la Sihla, când se ruga pe scăunelul lui, era perceput ca isihast, „dar Părintele Paisie nu recunoștea acest lucru“. Vezi în *vol.cit.*, p. 202.

3. Părintele Paisie spunea, adesea, ucenicilor și celor ce-l căutau pentru sfat duhovnicesc:

1. Să nu crezi tot ce se spune (despre tine sau despre o altă persoană)!

2. Să nu spui tot ceea ce știi!

3. Să nu faci tot ceea ce poți (mai ales în rău s.n)!

4. Să nu dai tot ceea ce ai (mai ales darul lui Hristos, care nu este nici obligatoriu, și nici personal)!

moștenite de la Părintele Paisie, ieroschimonahul de la Sihla, schit al Sfintei Mănăstiri Sihăstria, din județul Neamț.

Nu intenționăm să prezentăm viața sau o bibliografie completă a lucrărilor părintelui. Cuvinte duhovnicești au fost consemnate în scris, de dânsul sau despre dânsul, mai ales după ce a plecat la Domnul, acum două decenii⁴.

Părintele Paisie de la Sihla trebuie descoperit chiar și de către cei ce-l știu din viața pământească și, în egală măsură, de cei ce îl află din cărți ori la mirifica sa casă de veci, în „colțișorul de Rai“ din cimitirul de la Mănăstirea Sihăstria, unde se odihnește de două decenii, poftindu-ne la continuarea convorbirilor fără cuvinte, dar percepute lăuntric, ca și în viața lui trecătoare!

4. „Un isihast printre noi“

Născut la 20 iunie 1897, în localitatea Stroești, din comuna Lunca-Boțoșani, într-o familie de țărani care au avut cinci copii, Părintele Paisie, pe numele lui de mirean Petru, a urmat calea liniștii încă din adolescență, intrând după satisfacerea stagiului militar, în anul 1921, în viața călugărească, la Schitul Cozancea. Diaconit în 1943, preoțit în 1947, printr-o tainică rânduială a Proniei îl întâlnește pe Părintele Cleopa, tot botoșănean, legând o sfântă prietenie, asemenea marilor pustnici ai pustiei din timpul clasic al monahismului răsăritean, ajungând astfel la Sihăstria, unde își petrece, practic, cea mai importantă etapă a urcușului duhovnicesc, la Schitul Sihla, lângă Peștera Cuvioasei maicii noastre Teodora de la Sihla.

„Să ne vedem la poarta Raiului!“ este cea mai des folosită expresie sacră, în convorbirile Părintelui Paisie cu ucenicii ori cu pelerinii. Dacă Sfântul Serafim de Sarov saluta pe oricine cu „Hristos a Înviat – bucuria

4. Vezi următoarele surse despre viața și învățăturile folositoare de suflet ale Părintelui Paisie: Ierom Ioanichie Bălan, *Convorbiri duhovnicești*, Ed. Episcopiei Romanului și Hușilor, 1984, p. 278-305; *Părintele Paisie Olaru (1897-1990) Povățuitor spre poarta Raiului – in memoriam*, ediția a II-a (prima, Ed. Trinitas, Iași, 2005), Doxologia, Iași, 2010, p. 334; ieroschimonah. Paisie Olaru, *Dă-le, Doamne, un colțișor de Rai!*; *Chipuri de monahi care au trecut la Domnul*, Ed. Trinitas, Iași, 2005; ediția a II-a, Doxologia, Iași, 2010, p. 236; Arhim. Ioanichie Bălan, *Părintele Paisie Duhovnicul*, col. „Călăuze duhovnicești“, Ed. Trinitas, Iași, 1993; ediția a II-a, Doxologia, Iași, p.166; *Părintele Paisie de la Sihla*, Ed. Bizantină, București, f.a., p. 226.

mea!“, Părintele Paisie credea în calea spre Rai, pe care Duhul Sfânt și curăția vieții sale i-o deschideau permanent!

Aici l-au cunoscut deodată îngerii și monahii, viețuitoarele pădurii și pelerinii, în unica ipostază de om al sfințeniei autentice, manifestate în mare simplitate, în nedisimulată bunătate, în neprefăcută smerenie și în curată iubire de tot omul, așa cum îndeamnă Părinții filocalici pe orice călător spre Cer în lumea de aici. „Fericit este tot omul care iubește pe tot omul la fel“. Chilia sa era „chiliuța“! Masa sa era „măsuța“! Biserica sa era „biseriçuța“ dintr-un singur brad! Grădina sa era „grădinuța“! Dar viața sa era, dimpotrivă, o nesfârșită „carte deschisă“, în care toți găseau ceea ce le era de lipsă. Toată lumea știa că Părintele Paisie se roagă neîncetat, că are rugăciunea ca dar și că o menține în taina inimii și că îi este teamă să vorbească despre el și despre această minunată „comoară“ ascunsă în vasul de lut – se și numea, după familie, Olaru! – ca nu cumva să o piardă, să o risipească sau să i-o fure cel rău! Așa fac toți sfinții, cuvioșii, dreptii și oamenii cu adevărat îmbunătățiți. Rămân așa! Nu risipesc mărgăritarele sfinte de dragul efemerelor aprecieri și al publicității ieftine, care ne curtează pe fiecare dintre noi, cei ce încercăm a face un pas spre Domnul!

Pentru a întări această divină stare de smerenie a Părintelui, ne folosim de un singur exemplu. Odată l-a vizitat, ca prieten, ca apropiat în cele duhovnicești, Părintele Dumitru Stăniloae. Avea și dânsul peste 80 de ani! Totuși a urcat la Sihla! S-a întâlnit cu Părintele Paisie, în „chiliuța“, și doar dânsii și Dumnezeu știu ce tainice bucurii au trăit, în comuniunea inimilor rugătoare și smerite! Părintele Stăniloae i-a cerut, în final, o rugăciune de binecuvântare, rugăciunea specifică bunătății Părintelui Paisie, al cărei conținut dorim a-l analiza succinct în cele ce urmează.

După ce s-a ridicat de sub epitrahilul bătrânului sfânt, părintele Stăniloae a mărturisit că nu-și mai simțea vârsta anilor trecători, ci pe cea neîmbătrânitoare și pururea veșnică. „M-am ridicat asemenea unui copil, eu, om la peste 80 de ani“! L-am întrebat despre rugăciunea neîncetată a sfinților isihăști. Mi-a răspuns prompt: „A, știți, Părinte Profesor, eu doar am auzit de ea, eu sunt prea nevrednic s-o am. Am aflat și eu din auzite, de la alții, care-o practică într-adevăr“⁵.

5. Vezi despre aceasta în volumul: Lidia Stăniloae Ionescu *Lumina faptei din lumina Cuvântului împreună cu tatăl meu Dumitru Stăniloae*, Ed. Humanitas, București, 2010, p.

5. *Binecuvântare de la cel binecuvântat de Dumnezeu cu milă față de semeni*

Intenția noastră este de a marca cele două decenii de la trecerea la Domnul a Părintelui Paisie, mai ales pentru cei care nu au avut șansa întâlnirii, în această viață, cu acest minunat părinte.

Recent, în data de 16 octombrie 2010, la Mănăstirea Sihăstria, în prezența și cu binecuvântarea unuia dintre cei mai apropiați fii duhovnicești, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, în prezența ierarhului locului și a altor ierarhi din Sfântul Sinod au avut loc la Sihăstria o slujbă de pomenire, pelerinajul de la cimitir – care a devenit o imensă torță de lumini din lumina cea neînserată a recunoștinței ucenicilor și, mai apoi, o reușită convorbire duhovnicească în Paraclisul „Sfântul Victorin“ al Catedralei Sihăstriei – de fapt mărturii ale celor ce l-au cunoscut în viață. Dar totul a devenit, mai curând, convorbirea părintelui cu ucenicii lui, chiar dacă el este acum Dincolo!

Ceea ce ne-a marcat mai mult, la doar două decenii de când Părintele Paisie nu ne mai binecuvintează efectiv cu mâna-i plăpândă, de pe patul suferinței, dintr-o chilie de la Sihăstria și cu vocea-i stinsă și *clară* în același timp, este tocmai conținutul acestei binecuvântări, care ne sună în urechea inimilor tuturor celor ce am primit un astfel de dar!

6. *Scară către „Colțisorul din Rai“*

Iată, pe scurt, conținutul binecuvântării pe care obișnuia s-o rostească Părintele Paisie, pe creștetul oricărui pelerin sau fiu duhovnicesc: „Domnul Dumnezeu, Preamilostivul, să vă binecuvinteze! Domnul să vă ajute! Domnul să vă miluiască! Domnul să vă păzească de tot răul! Domnul să vă umple de bucurie duhovnicească! Domnul, ca un bun și iubitor de oameni, să vă ierte de păcate și în ceruri cu dreptii să vă primească! Binecuvântează, Doamne, pe robul/robii (N) Tău/(Tăi) acesta/aceștia și rugăciunea lor, și dragostea lor, și credința lor, și bucuria lor, și smerenia lor, și răbdarea lor.

349: „Părintele Paisie era un călugăr modest, bătrân, *un chip de sfânt!* (s.n.) La acea întâlnire a participat și Olivier Clement de la Paris, și la p. 348. „În chilie... era foarte strâmt. Totuși încăperea strălucea, părea că undeva, sub grinda joasă, s-ar fi ascuns soarele. Un soare special, aparținând numai părintelui Paisie, creat de Dumnezeu numai pentru chilia lui. După aceea am înțeles: lumina nu venea de altundeva, venea de la Părintele Paisie, de la făptura lui“.

Binecuvântează, Doamne, osteneala lor, și căsuța lor și pâinea lor, și copiii lor, și viața lor și sfârșit bun le dăruiește, iar dincolo un colțișor de rai le pregătește, că binecuvântat ești în veci⁶.

Suntem în fața unei succesiuni de daruri pe care le regăsim și în rugăciunea principală de la Sfânta Taină a Nunții⁷. În acea rugăciune se invocă darurile cerești pentru unirea soților într-o perspectivă veșnică. Aici, însă, este o sinteză unică din credința, din convingerile și din experiența Sfântului, a omului care unește în bunătatea sa pe toți și-i prezintă curății de păcate Domnului, de la Care vin „toată darea cea bună și tot darul desăvârșit⁸”.

În cuprinsul acestei scurte, dar concentrate binecuvântări, se regăsesc toate aspectele esențiale ale viețuirii în comuniune cu Dumnezeu, în pace cu semenii și în liniște cu sine însuși.

Tocmai pentru profunzimea ei arătată în simplitatea exprimării se impune o scurtă analiză a textului, care rezumă, de fapt, urcușul duhovnicesc de la cădere spre ridicarea din păcat, de la îndepărtarea de Dumnezeu la revenirea aiudoma fiului risipitor din Evanghelie. Succesiunea de daruri pe tonalitatea rugătoare și în starea de binecuvântare așază pelerinul pe o scară nevăzută, dar simțită, cu opt trepte⁹.

Prima treaptă a binecuvântării lui Dumnezeu, exprimată neîncetat pentru tot pelerinul și fiii săi duhovnicești, este invocarea *milei lui Dumnezeu*: „Domnul Dumnezeu, Preamilostivul să vă binecuvinteze!”.

Este chiar darul Preasfintei Treimi în lucrarea Mântuitorului, Preamilostivul și iubitorul de oameni, împărțitorul milei față de tot omul¹⁰. În

6. Arhim. Ioanichie Bălan, *Convorbiri...*, p. 94. Vezi și vol. *Părintele Paisie de la Sihla*, p. 7-8.

7. Vezi *Molitfelnicul*: „Binecuvintează Doamne...”.

8. Vezi „Rugăciunea Amvonului” de la sfârșitul Sfintei Liturghii, în *Liturghier*, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 2008, p. 191.

9. Sf. Ioan Casian, *Despre așezămintele mănăstirești și despre tămăduirea celor opt păcate principale*, în col. „P.S.B.”, Ed. IBMBOR, București, 1990, p. 80-103. Aici sunt prezentate remediile duhovnicești ale celor opt patimi ale răutății: *duhul lăcomiei, al desfrânării, al iubirii de arginți, al mâniei, al tristeții, al neliniștii, al slavei deșarte, al trușiei*. În toată literatura duhovnicească se preiau aceste texte clasice și se oferă nenumărate situații și remedii, ca medicamente și trepte ale vindecării spirituale, prin care se obține și sănătatea efectivă a vieții în comuniune, pentru a se constitui familia umană autentică, frățească și sfântă!

10. „Cel ce în toată vremea și în tot ceasul... Hristoase Dumnezeule, îndelung răbdătorule, mult milostive și mult milosârde, care pe cei drepti iubești și pe cei păcătoși miluiești...”

Evangelie, Domnul arată semnificația terapeutică a milei în îndreptarea oamenilor spre Dumnezeu: „*Milă voiesc și nu jertfă*“ (Matei 9, 13)¹¹. „Milă îmi este de popor“. La majoritatea invocărilor liturgice, la sfintele slujbe, Mântuitorul este dătătorul bogat al milei care izvorăște din iubirea nesfârșită față de oameni. „Că milostiv și iubitor de oameni, Dumnezeu ești ...“¹².

Lucrarea milostivă a lui Dumnezeu devine în viața omului duhovnicesc dar de fericire, căci a-i reda altuia bucuria iertării de rele și de păcate este mai mult decât a-i oferi nenumărate daruri omenești trecătoare. „*Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui*“ (Matei 5, 7).

Din multa rugăciune, prin deasa pomenire a Domnului se naște în cel ce se roagă darul Său și, astfel, milostivirea lui Dumnezeu se prelungește în cel chemat, ales și sfințit, prin a da mai departe și altora mângâierea binecuvântării milostive. O binecuvântare milostivă nu poate fi oferită vizibil, palpabil, decât de Hristos Domnul, Preamilostivul, Cel ce a gustat milostenia, s-a hrănit cu ea și o împarte celor flămânzi de ea. Acesta este Părintele Paisie, milostivul, din milostivirea Mântuitorului.

A doua treaptă a unui urcuș prin apropierea de Hristos Preamilostivul în lucrarea Părintelui Paisie este *ajutorul dumnezeiesc* pentru noi, oamenii neajutorați, strămtorați și îngreuiți în suferințele pe care ni le provoacă păcatul: „*Domnul să vă ajute!*“. Și în această binecuvântare Îi descoperim pe Hristos Domnul, Care ne oferă, prin „*omul lui Dumnezeu*“, ajutorul cerelesc. Acum înțelegem mai bine obârșia ajutorului dumnezeiesc în decăderile noastre pământești: „*Ajutorul meu de la Domnul, Cel ce a făcut cerul și pământul*“ (Psalm 120, 2). „*Toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de Sus este pogorându-se de la Tine, Părintele luminilor, la Care nu este schimbare sau umbră de mutare*“ (Iacov 1, 17). Ajutorul lui Dumnezeu este expresia iubirii nesfârșite a unui Părinte „Creator al tuturor celor văzute și al tuturor celor nevăzute“ și făcător al omului. Asemenea părintelui care își

(Rugăciune din *Ceaslov*). De aici se vede legătura dintre teologia rugătorului neîncetat care stabilește cu Dumnezeu îndrumător și mult milostiv, sfinte și tainicei convingeri, pe care le transmite și altora.

11. Sfântul Ioan Gură de Aur spune despre aceasta astfel: „Fiindcă cei ce au fost miluiți trebuie să iubească pe binefăcătorii lor, iar aceștia să miluiască pe alții, căci pentru aceasta Dumnezeu stabilește această legătură a dragostei“ (*Comentariile sau tâlcuirile la Epistola I către corinteni*).

12. *Vezia Liturghier*, Ectenia cererilor, *ed. cit.*, p. 147.

ajută fiii, Dumnezeu Își exprimă bunătatea și mila Sa față de toți pe care i-a creat, din iubire. Mai greu relaționăm cu Dumnezeu pe calea inimii de fii, către inima Părintelui ceresc și mult mai adesea pe cea a rațiunii îngustate de decăderea în „ținuturile cărnii”¹³.

Dar ajutorul lui Dumnezeu îl face pe om, om. Om puternic, adică împuternicit de către Cel ce are și bunătate și milă și puterea ajutătoare, care nouă ne lipsește¹⁴.

De aceea formulăm, pe scurt, ajutorarea lui Dumnezeu ca fapt în viața noastră în expresia uzuală: „Doamne ajută!”, adică „Dumnezeu este ajutorul meu!”. În formularea binecuvântării Părintelui Paisie, această a doua treaptă a darurilor lui Dumnezeu către lume are însă valoare și valențe filocalice! Și el ajută, astfel după cum Dumnezeu îl ajută pe el neîncetat!

A treia treaptă a scării duhovnicești a Părintelui Paisie, pe care urcă tot nevoitorul, tot omul căutător de Dumnezeu, este *milostenia dumnezeiască*.

Deși lasă să se întrevadă și în prima treaptă a binecuvântării aceeași mângâiere divină, aici pe treapta a treia se exprimă mai concludent, arătând legătura virtuților din legătura darurilor cerești; virtuțile se nasc din binecuvântările și din darurile lui Dumnezeu, ca prelungiri ale luminilor Harului și darurilor Sfântului Duh în viața noastră.

„Domnul să vă miluiască!”. Aici, accentul nu cade întâi pe darul imediat al vreunei cereri omeneste, ci mai ales asupra solicitării lăuntrice a iertării de greșeli prin marea milostivire dumnezeiască.

În Evanghelie, cineva îi cere Mântuitorului: „*Miluieste-mă, Doamne, Fiul lui David, fiica mea este rău chinuită de un demon!*” (Matei 15, 22). Accentul pe această cerință nu este deloc material, omenesc, ci este o expresie a durerii sufletești. Acesteia îi răspunde, tot spiritual, Domnul Dătătorul milostiv al darurilor vindecătoare. În mila lui Dumnezeu față de noi se descoperă marea taină a Filantropiei dumnezeiești. Din iubirea lui Dumnezeu se naște și iubirea noastră față de semenii care n-o au, o doresc și n-o pot primi și reține adesea! Doar cei curați cu inima, cei buni și cu

13. Sfântul Ioan Casian, *op.cit*, p. 30: „Mintea acoperită de pecinginea păcatului să nu cumva să cadă, să șovăie și să se prăbușească în ținuturile cărnii”.

14. Sfântul Ioan Gură de Aur arată în acest sens: „Nu este om mai puternic decât cel ajutat de Dumnezeu, după cum nimeni nu-i mai slab decât cel lipsit de ajutorul Său!”, în *Omilia la Facere*, omilia LII, I, col. „P.S.B.”, vol. 22, p. 186.

viață sfântă, înțeleg sensul miluirii și, de aceea, toate cerințele noastre spirituale și omenești sunt însoțite în cultul liturgic ortodox de formula smerită: „Doamne miluiește!“. Este cea mai uzuală rugăciune a creștinului, foarte scurtă, dar extrem de concentrată, de profundă și de eficientă! De aceea și Părintele Paisie o așază în locul al treilea pe scara cererilor către Domnul pentru miluirea noastră!

A patra treaptă a duhovnicescului urcuș spre bunătatea lui Dumnezeu în binecuvântarea Părintelui Paisie este apărarea de tot răul. „Domnul să vă păzească de tot răul!“. Răul din viața creștinului este o constantă a libertății, ca dar de la Dumnezeu. Binele este Însuși Dumnezeu! Tot astfel și răul este putere lucrătoare a celui rău, a diavolului. Părintele Paisie este asemenea tuturor sfinților de Dumnezeu grăitori, conștient de forța autorului răului. De fapt, în rugăciunea Domnească, cerem Domnului: „*Să ne izbăvească de cel rău!*“ (Matei 6, 13).

Părintele Paisie este, ca tot nevoitorul, luptător cu nenumăratele ipostaze ale faptelor celui rău, în cooperare cu noi, cei adesea înrăiți, și, de aceea, Îi cere Mântuitorului ceva mai mult: să ne ajute și să ne elibereze, să ne vindece, să ne smulgă din rădăcină buruiana răului, cu toate ramificațiile. De tot răul să fim izbăviți!

A cincea treaptă a binecuvântării sale ne avansează spre o altă perspectivă mult mai aproape de dorințele noastre sfinte: „Domnul să vă umple de bucurie duhovnicească!“.

În perspectiva vieții veșnice bucuria nu are prea multe rădăcini în pământ, nici în viața noastră pământească. Autentică stare a bucuriei ne vine din starea de iertare, de vindecare a rănilor dureroase ale bolii sufletești – păcatul, care afectează, în mod evident, și trupul.

Părintele Paisie știe câtă tristețe este în sufletul omului care își cunoaște povara păcatului! De aceea, el Îl roagă pe Hristos Domnul ca întru bunătățile binecuvântării dumnezeiești să nu ne lase în tristețea profundă a căderii, ci să ne ridice pe scara speranței, prin bucurie, la viață liniștită, izvorătoare de sfântă bucurie! Dar această bucurie este plină și de fericirea promisă de Domnul și pregustată de sfinți, încă din această viață. „*Fericiți veți fi!... Bucurați-vă și vă veseliți..!*“ (Matei 5, 12). Această duhovnicească binecuvântare o înțelege mai bine Părintele Paisie care, pentru că nu și-a zvântat ochii în timpul rugăciunii curate, a văzut, cu ochii inimii, pe Domnul, Care, în locul tristeții, i-a arătat bucuria de a chema cât mai mulți frați la această

stare. Sfântul Ioan Scărarul arată această virtute pe treapta a șaptea a scării dumnezeiescului urcuș!¹⁵.

A șasea treaptă a scării binecuvântărilor părintelui Paisie este solici-tarea, către Mântuitorul, pentru iertarea păcatelor celor ce vin cu duh de pocăință, cu inima străpunsă de regret, de durere, pentru suferința copleși-toare și cu mare încredere în mijlocirea părintelui milostiv și bun.

Și această dorință este exprimată către „Domnul Mult-milostiv și de oameni iubitor“, care iartă păcatele și care pentru iertare „S-a întrupat“, „S-a răstignit“, a murit pe Cruce, a înviat din morți, și ne-a dăruit nouă viață veș-nică. De unde are duhovnicul îndemnul acesta? În primul rând, de la însăși chemarea sa, pe care i-a adresat-o Domnul, de a prelungi cu El în taina sfântă, „baia nașterii de a doua“ – Sfânta Spovedanie – și prin faptele pocăinței iertării păcatelor. „*Acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, Care pentru voi și pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor!*“ (Matei 26, 28).

Toată experiența nevoitorilor părinți ai pustiei și a îndrumătorilor duhov-nicești este străbătută, ca un fir roșu, de lupta pentru iertarea păcatelor.

Sfântul Ioan al Scării așază această nevoință tocmai pe treapta a XXIX-a a Scării. Prin aceasta el vrea să ne arate că lupta nu trebuie să înceteze nici-odată, pentru ca biruința să fie un triumf al bucuriei și al libertății sfinte!¹⁶ Fără acest îndemn, fără această încurajare și fără această luptă comună a duhovnicului cu ucenicul nu este nicio biruință sigură în lupta cu păcatul. Pentru aceasta l-a așezat Hristos Domnul pe duhovnic în stare de asistent al „Medicului Ceresc“ al Spitalului „sufletelor și al trupurilor noastre“, care este Sfânta Biserică.

A șaptea treaptă a bucuriilor duhovnicești de sub epitrahilul Părintelui Paisie este invocarea dumnezeieștilor medicamente și a virtuților ce se pot naște din vindecarea sufletească și trupească. Am putea s-o numim *terapia*

15. „Cel ce a îmbrăcat plânsul fericit și plin de har ca pe o haină de nuntă, acela a cunoscut râsul duhovnicesc al sufletului“. La aceasta, Părintele Stăniloae subliniază, în nota 345, despre haina Mirelui ceresc care are: „strălucirea bucuriei, prin ochi și pe toată fața“ – Sfântul Ioan Scărarul, *Scara*, în Filoc. rom., vol. IX, p. 175.

16. Nepătimitor este și se cunoaște propriu-zis cel ce și-a făcut trupul nesticăcios, și-a înălțat mintea deasupra zidirii și toate simțurile și le-a supus minții, iar sufletul și l-a pus în fața Domnului“. Vezi, *vol. cit.*, *Scara*, p. 418-419. Se întrezărește din aceasta și starea luminoasă a pocăinței părintelui Paisie, care astfel cuteza să-i facă și pe alții următorii scării și ai urcușului său!

duhovnicească sau „*buchetul*“ *darurilor duhovnicești* pentru penitentul iertat de păcate, care are acum trebuință de hrană, de creștere și de înaintare pe calea poruncilor și a duhovniceștii lucrări mântuitoare. Iată conținutul, pe scurt: „Binecuvintează, Doamne, pe robul Tău (N) / roaba Ta (N) / pe robii Tăi (N) aceștia și *rugăciunea* lor, și credința lor, și bucuria lor, și smerenia lor, și răbdarea lor!“.

Mai mult decât uimitoare este minunata îmbinare, într-un tot organic, a felurilor daruri dumnezeiești, îngemănate cu cele ale sfințelor nevoițe, nu doar ale monahilor, ci, mai ales, ale mirenilor. Părintele Paisie era foarte deschis spre a binecuvânta mirenii, poporul, rugătorii și pelerinii. Această deschidere este înțelesul adânc al lucrării duhovnicului, el suferind împreună cu cei ce suferă, plângând cu cei ce plâng, luptând cu cei ce se luptă cu păcatul și sperând cu cei ce speră în vindecare, așezând pe deasupra tuturor neputințelor, sub epitrahil, mila și bunătatea cele fără de margini ale Domnului.

Aici este o invocare personalizată. Se adresează fiecăruia în parte, ca și medicul pentru trup; Îl așază pe fiecare în fața Domnului! Îl arată fiecăruia pe Domnul Cel Îndelung-răbdător și Mult-milostiv! Deasupra tuturor darurilor buchetalui sfânt și vindecător stă rugăciunea!

Din rugăciunea ca dar primit de la Dumnezeu și fructificat de om se naște o legătură sfântă și un limbaj curățit de toate exprimările și faptele patimilor. Sfântul Ioan Scărarul așază rugăciunea chiar pe treapta a XXVIII-a a Scării!¹⁷ Nu ne putem ruga decât prin binecuvântare și stare de binecuvântare și de însușire a celorlalte virtuți ale curățirii sufletești și trupești. Cu împăratul nu poți vorbi fără pregătire, fără ținută și fără călăuzitori! Aici se înțelege mai bine de ce Părintele Paisie ascundea rugăciunea sa! Fiindcă era numai rugăciune toată existența sa duhovnicească! De aceea, o primea, o ținea, o exprima discret, ca pe o binecuvântare pentru toți! Rugătorul nu poate fi nici singur, nici egoist, nici lipsit de bunătate, de milă și de iubire sinceră față de toți, asemenea Domnului.

Din rugăciune deprinde părintele dragostea, credința și bucuria lor! (a sa, a penitentului!). Sfântul Ioan arată aceste cerești daruri chiar în vârful scării! Pe Treapta a XXX-a!¹⁸.

17. Sfântul Ioan numește treapta rugăciunii drept izvor de fericire. Vezi cap. „*Despre fericita rugăciune, maică a tuturor virtuților!*“, în Filoc. rom, vol. cit., p. 403.

18. „*Despre legătura treimii virtuților, a dragostei, a nădejzii și a credinței!*“. Aceasta este, de fapt, și intenția sfântului autor, să arate aieva lucrarea lui Dumnezeu: Dragostea!

Din cele trei daruri (rugăciunea, credința și dragostea) venite de la Dumnezeu se nasc în lucrarea duhovnicească a urcușului omului spre desăvârșire încă trei mari virtuți. Ele sunt enumerate, arătate și cerute de Părintele Paisie în treapta a șaptea a „*Scăriței*“ sale duhovnicești: *bucuria, smerenia și răbdarea!* Pentru părintele este de prisos a insista asupra smereniei, care este, așa cum spun părinții filocalici, „veșmântul lui Dumnezeu“ sau „adânc de nepătruns cu mintea“. El nu vorbea despre smerenie. El arăta pe viu smerenia! Nu era o smerenie făcută, ci ființial asumată în statura sa duhovnicească! *Răbdarea* ne poartă cu gândul la cei mai fericiți interpreți și lucrători ai ei: Părintele Paisie și Părintele Cleopa.

Părintele Cleopa dăruia celor din lumea noastră, în primul rând, floarea rară a răbdării. O înrădăcina atât în îndelunga-răbdare a Domnului, cât și în cea a sfinților!

Astfel *atingem treapta a opta*, cea a călătoriei duhovnicești, atunci când îngenunchem cucernic și sincer sub epitrahilul duhovnicului! Părintele Paisie așază pe aceasta o binecuvântare a mărinimiei sale spirituale, spre care tind și sufletele, dar și osteneala pelerinilor, căsuța lor, pâinea lor, copiii lor și viața lor, până la capăt. Până la sfârșitul cel bun!

Această treaptă este a bunătății milostive a părintelui iubitor de fiii săi sufletești și îi aduce la pragul milei lui Dumnezeu, sub privirea sa blândă, cu sfatul său încurajator, dar îi conduce apoi la casa lor. Așa ne învață Mântuitorul: „*Mergi la casa ta și spune cât bine ți-a făcut ție Dumnezeu!*“ (Luca 8, 39).

Între duhovnicii cerești nimeni n-a arătat atâta apropiere duhovnicească precum Părintele Paisie. El este recunoscut, în primul rând, prin smerenia mijlocirii sale către Dumnezeu, asemenea unui părinte care își dorește copiii la adăpostul binelui și al fericirii. Nu cere mult. Cere esențialul! „Măsuța“! „Căsuța“!

Este atâta bunătate, atâta participare afectiv-duhovnicească și atâta prezență harică, încât totul se reduce la o icoană minusculă a Creației răscumpărate, în care se odihnește toată strălucirea luminii Împărăției lui Dumnezeu. Se întorcea, astfel, la căsuța părinților săi de la Botoșani, în care, ca într-un „chivot“, încăpeau și frații, și părinții, și rudele, și străinii!

„Cel ce iubește pe Domnul, a iubit mai întâi pe fratele său!“, în Filoc. rom, *vol.cit*, p. 429. Așa a făcut și face și după adormire Părintele Paisie: își iubește semenii și ucenicii.

Cât de puțini mai intră astăzi în somptuoasele noastre clădiri, cu ziduri tari, dar cu uși ferecate!

Din această binecuvântare, de pe treapta a opta se întrezărește bucuria ultimelor trepte ale solicitărilor Părintelui Paisie către Dumnezeu, spre binele fiilor săi duhovnicești. Nu-i lasă doar în liniștea temporară și efemeră a căsuței și nici la hrana filantropică a măsuței țaranului binecredincios și a creștinului evlavios.

Îi dorește pe toți în lumina bucuriei, pentru totdeauna. De aceea, treapta a noua nu mai poate fi identificată în căsuța de aici, nici în bisericuța de aici. Ci în „Colțișorul de Rai“!

„Colțișorul de Rai“ nu-i neapărat tot Raiul lui Dumnezeu de care doar El, în Preasfânta Treime, poate dispune. Părintele nu-i decât un intercesor, un mijlocitor, și el un pelerin pe Calea Raiului! De aceea, el cere pentru toți, dar întâi pentru alții, un „Colțișor de Rai“! Aici este toată taina și înțelegerea vieții Părintelui Paisie. A stat aici, pe pământ, în smerenie, în durere și în suferință, dar cu mintea sa a călătorit spre „Colțișorul de Rai“. Raiul a fost de multe ori identificat în preajma sa! În bisericuța de la Sihla, când slujea, în chiliuța sa smerită, în grădinița cu flori rupte din Rai, în privirea sa nevinovată, venită din Rai, în binecuvântarea sa, care era a Domnului din Rai și care îl conducea la ușa „Colțișorului de Rai“ pe orice doritor al acestor negrăite frumuseți, în viața noastră lipsită prea adesea de perspectiva frumosului, hrănitore a vieții tihnite, liniștite și fericite!

Adesea părintele mai adăuga: „Doamne, știu că nu sunt bun de Rai, dar nici în iad să nu mă dai!“ . Tot așa se ruga și Sfântul Siluan Atonitul!¹⁹.

Aceste fragmente de gânduri se doresc a prezenta smerita noastră recunoștință, ca pelerini, de pe potecile vieții noastre, așa cum este și așa cum suntem, către chiliuța, căsuța lui Dumnezeu, din ograda Sihlei și Sihăstriei, de unde Părintele Paisie, la două decenii de la mutarea în „colțișorul“ de Rai, cimitirul mănăstirii Sihăstria, ne arată o perspectivă mult mai realistă și mult mai directă, spre starea normală a viețuirii virtuose, care poate deveni, treaptă după treaptă, urcuș și „scară“ spre veșnicie.

Asemenea Sfântului Ioan Scărarul și nenumăraților sfinți asceți, Părintele Paisie a devenit el o „scară“ spre rai, încă din viața sa de aici, prin smerenie și mai ales prin ajutorul neîncetat oferit semenilor.

19. „Stai cu mintea în iad, dar să nu deznăduiești!“ .

Pe toți i-a ajutat să urce atunci când păcatele i-au coborât și la toți le-a întins duhovnicește și părintește mâna, binecuvântându-i, de fapt urcându-i pe „scara“ speranței și pocăinței luminoase, care unește în lucrarea sa adâncul smereniei cu înălțimea virtuții, cheia și ușa Raiului.

În cimitirul Sihăstriei, înțelepții Patericului nostru autohton, Părintele Paisie, Părintele Cleopa²⁰, Părintele Ioanichie²¹ și atâția alții ne arată că mormântul este doar o „stație“ temporară în urcușul spre Înviere.

20. Este binecunoscută invocarea Raiului, ca năzuință și dorință pentru orice creștin: „Mânca-v-ar Raiul!“.

21. Una din ultimele volume închinată vieții Părintelui Ioanichie Bălan se intitulează și ea sugestiv: „*Mi-e dor de Cer*“ – *Viața Părintelui Ioanichie Bălan*, Ed. Mănăstirii Sihăstria, 2010.